

Булгакова Т.М.

аспірант,

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*

**ДОСЛІДЖЕННЯ ТА РОЗРОБКИ ПО СТВОРЕННЮ
ЗАХОДІВ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ
У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКОЛАХ УКРАЇНИ
ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ**

Важливим аспектом сучасного виховання підростаючого покоління є формування відповідальності, самовідповідальності, підприємливості, ініціативності, творчого підходу до справи, розуміння необхідності самому піклуватися про себе. В цьому неоціненну роль відіграє художньо-естетичне виховання, де використовуються різноманітні засоби, починаючи з навчальних предметів, зовнішнього вигляду і закінчуючи всесвітнім мистецтвом, культурою. Теоретико-методологічний аналіз проблем художньо-естетичного виховання досліджували В. Бутенко, О. Дем'янчук, О. Дивненко, К. Долгов, С. Долуханов, А. Зись, Н. Калашник, А. Капська, В. Паченко та ін.

Радянська школа накопичила величезний позитивний досвід художньо-естетичного виховання учнів, наголошуючи на суспільно-корисній праці в системі загальноосвітньої школи. Формування творчого ставлення до праці починалось із виконання навчальних завдань, елементарних обов'язків у школі і вдома, громадських доручень. Важливим засобом естетичного виховання і прищеплення любові до природи були дитячі художні виставки. На кожній з них організовували відділ «Природа рідного краю», в якому можна було помістити пейзажі юних художників, їх малюнки на теми праці в сільському господарстві, з життя тварин. У багатьох школах, наприклад, у 3-й середній школі м. Ужгорода, були картинні галереї, в яких зібрано кращі твори вітчизняного і радянського живопису. Тут часто відбувалися бесіди, присвячені образотворчому мистецтву, зокрема, на теми: «Краса російського лісу в творах Шишкіна», «Айвазовський – співець моря», «Природа нашої республіки в творах українських письменників» та інші. На ці і подібні до них теми учні писали твори, готували доповіді [3].

На естетиці або культурі поведінки наголошував В. Сухомлинський. В культуру поведінки він включав і культуру спілкування між дорослими і дітьми. Істотну роль у естетиці поведінки і зовнішньому вигляді дітей, на думку вченого, відігравав приклад вчителя, його зовнішній вигляд. Видатний педагог відзначав, що особливо значущими стають можливості художньо-естетичного виховання учнів, які вписуються в структуру їхньої діяльності, інтересів, свідомості. У старшому шкільному віці інтерес до мистецтва в загальній системі інтересів школяра помітно спадає, оскільки в центрі уваги молодій людини виявляються проблеми практичного життя, формування системи цінностей і, здатних її реалізувати, принципів поведінки; однак у цей же час

мистецтво здобуває особливий вплив на душу молодшої людини, оскільки вона знаходить у художніх творах відповіді на хвилюючі її життєві питання [2].

Велика робота по вихованню почуттів і емоцій здійснювалася найрізноманітнішими засобами і прийомами, в основі яких лежало поєднання комуністичної ідеї з красивою формою, розвиток естетичних емоцій з розвитком свідомості. Дитячі свята з їх яскравим художнім оформленням, інсценізування казок, байок, оповідань; художнє читання кращих зразків класичної і сучасної літератури; урочиста обстановка в дні революційних свят; хорові гуртки, захоплюючі ігри; створення естетичної обстановки в школі й вдома, максимальний розвиток дитячої художньої творчості, особливо зв'язаної з художнім словом і мелодією; музичне оформлення тих визначних моментів у житті дітей, коли перед ними розкривається велика, благородна ідея, – все це в поєднанні з правильно поставленим інтелектуальним вихованням викликало у вихованців глибокі переживання, розкривало перед ними справжню красу.

Національна система виховання історично виникла і утверджувалася в гармонійному взаємозв'язку з ідеями, принципами народної естетики. Народ завжди прагнув будувати своє життя, культуру, побут, дозвілля за законами краси. Відчуття і розуміння краси також має національний характер. Виховуючи в учнів народні естетичні погляди, смаки, педагог пояснює, що, наприклад, будівництво і влаштування українського житла, садиби має традиційний національний естетичний колорит: біла хата, біля неї – червона калина і струнка тополя, кручені паничі за тином, розмальовані ворота, соняшник на городі. У хаті – вишиті рушники, квіти, духм'яні трави, на стінах – портрети батька і матері, бабусі і дідуся, національних героїв України. Святим місцем, уособленням високої краси для українців є покуття. Тут традиційно вішається картина іконопису, яка символізує найвищу духовну, божественну красу. Все в українській хаті має національний естетичний колорит [1, с. 112-113].

Отже, створюючи і базуючись на усій різноманітності видів художньо-естетичного виховання, не можна забувати здобутків української педагогічної науки. Їх наявність зумовлена потребами учнів та викладачів і перевага надається тим, де найбільше розвивається дитяча фантазія, уява, творчі здібності. Пробудження і розвиток почуття прекрасного передбачає створення нових форм художньо-естетичного виховання, враховуючи неоціненний спадок надбань української культури.

Список використаних джерел:

1. Кузь В. Г. Основи національного виховання : Концептуальні положення / В. Г. Кузь, Ю. Д. Руденко, З. О. Сергійчук та ін. – К. : Інформ.-вид. центр «Київ», 1993. – (Ч. 1). – 152 с.
2. Сухомлинський В. А. Духовний мир школьника / В. А. Сухомлинський. – К. : Радянська школа, 1976. – 317 с.
3. ЦДАВО України. – Ф. 166. – Оп. 15. – Спр. 1727. – 131 арк. Річний звіт про роботу шкіл Закарпатської області за 1954-1955 н/рік.